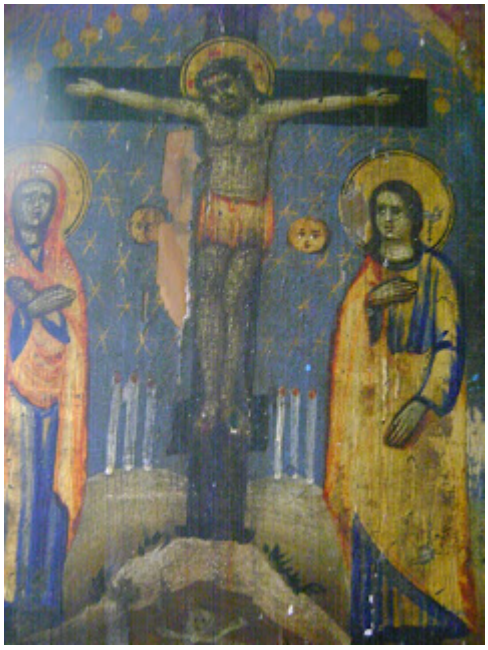
13 Σεπτεμβρίου 2014

Έθιμα της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου)

/ Γενικά Θέματα

Την παραμονή της εορτής της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού οι νοικοκυρές συνηθίζουν εδώ και αιώνες, να κόβουν τα βασιλικά, τα οποία έχουν μεγαλώσει πια, αφού τα φρόντιζαν όλο το καλοκαίρι και να τα φέρνουν στην εκκλησία, για να τα μοιράσει ο ιερέας στους πιστούς.

Την ημέρα του εορτασμού της υψώσεως του Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου) συνηθίζεται να μοιράζεται βασιλικός γιατί η Αγία Ελένη βρήκε το Σταυρό του Κυρίου σε ένα χώρο που ήταν κατάφυτος από βασιλικούς και για το λόγο αυτό ο ιερέας μοιράζει στους πιστούς κλαδάκια βασιλικού.

Με τον Αγιασμό και το βασιλικό της Υψώσεως του Σταυρού φτιάχνεται το προζύμι της νέας χρονιάς[1]που τα παλαιότερα χρόνια οι νοικοκυρές χρησιμοποιούσαν για να ζυμώσουν το ψωμί αλλά και τα πρόσφορα.

«Με τ΄Σταυρού τον αγιασμό κάμνε το προζύμ’ για ούλο το χρόνο» συμβούλευαν οι μητέρες τις θυγατέρες τους.

Όταν ο Γεώργιος Μέγας απεσταλμένος από την Ακαδημία Αθηνών επισκέφτηκε το

Κατάλακκο για να καταγράψει τα έθιμα της Λήμνου, οι Λημνιές του είπαν: «κάθε σπίτι, κάθε νοικοκυρά φέρνει ένα κουμάρ’ με νερό στην εκκλησιά, τ’ αφήνουν στη μέση της εκκλησίας, όπου γίνεται ο αγιασμός, και μετά το παίρνουν.
Με τον αγιασμό αυτό κάνουν το προζύμι της χρονιάς το κάνουν καινούργιο. Το παλιό το σβούν΄ το ζυμώνουν την τελευταία εβδομάδα».

Ακόμα και οι Τουρκάλες ήθελαν να πάρουν αγιασμό και σταυρολούλουδα.

Κάποτε μια Τουρκάλα από την Κώμη ρώτησε κάποιες Λημνιές της Καλλιόπης γιατί το ψωμί τους είναι γλυκό και δε μουχλιάζει.

_Γιατί στη ζύμη μέσα βάζουμε Αγιασμό από τη γιορτή του Σταυρού, στις 14 Σεπτεμβρίου απάντησαν οι Λημνιές.

_Θα μου δώσετε και μένα, ρώτησε η Τουρκάλα. Αμηχανία. Οι Λημνιές βρέθηκαν σε πολύ δύσκολη θέση.
Πως να δώσουν αγιασμό σε μια μουσουλμάνα. Από την άλλη δεν ήθελαν να αρνηθούν.
Έτσι της έδωσαν απλό νερό και της είπαν πως ήταν αγιασμός.

Και το θαύμα έγινε.
Η πίστη της Τουρκάλας ότι το νερό που της έδωσαν οι Λημνιές ήταν αγιασμός, φούσκωσε το ψωμί, το έκανε γλυκό και δεν μούχλιασε.
Όταν αργότερα η Τουρκάλα τις ευχαρίστησε εκείνες δεν αποκάλυψαν την απάτη τους.[2]

Το βασιλικό που έπαιρναν από τον ιερέα αρχικά τον χρησιμοποιούσαν για να σταυρώσουν το προζύμι και στην συνέχεια τον τοποθετούσαν μέσα σε ποτήρι με νερό ευελπιστώντας να βγάλει ρίζες για να τον ξαναφυτεύσουν.

Συνήθιζαν να λένε για το βασιλικό:

«Βασιλικός κι αν μαραθεί

Κι αν γείρουν τα κλωνιά του

Ρίξε νερό στη ρίζα του

Να’ ρθεί στα πρωτινά του».

Για τους γεωργούς τα μέσα Σεπτέμβρη ήταν πια και ο κατάλληλος καιρός για να αρχίσουν σιγά σιγά να σπέρνουν. Έλεγαν: « του Σταυρού σταύρωνε και σπέρνε».

Ευαγγελία Χ.Λιάπη

Απολυτίκιο

Σώσον, Κύριε, τον λαόν Σου και ευλόγησον την κληρονομίαν Σου, νίκας τοις βασιλεύσι κατά βαρβάρων δωρούμενος και το σον φυλάττων, δια του Σταυρού Σου, πολίτευμα.

[1] Για τους γεωργούς και κτηνοτρόφους η καινούργια χρονιά ξεκινάει τη 1 Σεπτέμβρη. Έτσι οι νοικοκυρές είχαν φροντίσει να εξαντλήσουν το παλιό προζύμι.Με τον Αγιασμό που έπαιρναν την ημέρα της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού από την εκκλησία και το βασιλικό που τους έδινε ο Ιερέας σταύρωναν την ζύμη κι έφτιαχναν το καινούργιο προζύμι.
[2] Την ιστορία με τη Τουρκάλα μου την αφηγήθηκε πριν από αρκετά χρόνια μια φίλη μου. Της την είχε αναφέρει η γιαγιά της από την Καλλιόπη ως παράδειγμα ότι η πίστη νικάει όλα τα εμπόδια και στο τέλος δικαιώνει τον πιστό.

Πηγή: kokkinovraxos.blogspot.gr